

**KLÍČ KE CVIČENÍM
Z UČEBNICE**

DĚJEPIS 8

str. 9

1. Vypálená, pobořená, rozbitá.
2. Záchody, maštale, příbytky.
1. 1648; Vestfálský mír; výsledky: náboženství státu závisí na panovníkovi – zásada „čí země, toho víra“; ze Švédska se stala velmoc; Francie získala vliv a území Alsaska; nezávislost Nizozemí; Španělsko a habsburská monarchie oslabily svoji moc; Španělsko ztratilo území Portugalska; vzniklo Švýcarsko.
2. Nejvíce získalo Švédsko a Francie, vzniklo Švédsko, Portugalsko; potvrzena nezávislost Nizozemí.
3. Náboženství státu záviselo na tom, jakého náboženství byl panovník.
4. Válečné útrapy: drancování vesnic, nedostatek jídla, zabavování dobytka a obilí, hladomor, epidemie (mor); Počet obyvatel Evropy klesl asi o třetinu.

str. 10

1. Obnovené zřízení zemské – dědičné právo Habsburků na český trůn.
 2. Ztráta majetku, cti a smrt.
 3. České stavovské povstání.
-
1. Panovník má veškerou moc ve státě, vládne sám a neomezeně.
-
1. Jediné povolené náboženství v českých zemích je katolické a Habsburkové mají dědičné právo na český trůn; Ferdinand II.
 2. Spisovatel, filosof, zakladatel moderní pedagogiky, člen Jednoty bratrské; Propagoval novou metodu učení – „škola hrou“ – je nazýván „Učitel národů“; Labyrint světa a ráj srdce, Křať umírající matky Jednoty bratrské, Svět v obrazech, Didaktika, Škola hrou...

str. 11

1. Robota je povinnost bezplatné práce poddaných na panském poli, stavbách, cestách a v lesích. Dráb je zřízenec, který plnil různé úkoly jako dozorce při polní robotě, hlídač, posel, strážník, vykonavatel tělesných trestů.
2. Listina s platností zákona, v absolutistické monarchii nejsou zákony, protože není parlament; místo zákonů jsou patenty.
3. Psohlavci.

str. 12

2. V roce 1529 se Turci poprvé neúspěšně pokusili dobýt Vídeň; Turci byli poraženi v bitvě u Lepanta spojenými námořními silami Svaté ligy.
3. Německo; Kurfiřt – říšský kníže s právem volit panovníka Svaté říše římské.

str. 13

1. 1526.
-
1. Pragmatický = praktický, zaměřený k praktickému užítku, prospěchu; sankce = opatření k zajištění nebo vynucení práva, pragmatická sankce = praktické opatření.
-
1. Protože Habsburkové měli na český trůn dědičné právo (Obnovené zřízení zemské).
 2. Rekatolizační proces, odchod obyvatel do exilu, nebo přestup ke katolictví.
 3. Z německy mluvících zemí.

4. Velká dílna, kde bylo několik skupin dělníků. Každá pracovala na určité části výrobku. Svou činnost u děl každý rychle a dokonale. Práce byla rychlejší a stála méně peněz.
5. Zvyšování daní (náklady na provoz císařského dvora a války), velká roboty, omezení pohybu obyvatelstva, selská povstání.
6. Válka s Turky – porážka Turků; války o španělské dědictví – bez jasného vítěze – na španělský trůn nastupuje Filip V. (Francouz), ale Španělsko se nesmí spojit s Francií.
7. V případě vymření mužské linie nastupuje ženská linie; potvrzovala nedělitelnost habsburské monarchie; Karel VI.

str. 14

1. Habsburkové mají dědičné právo na český trůn; jediné povolené náboženství je katolické; 1627.

1. Rolníci a řemeslníci.
2. Poplatek odváděný církvi.

str. 15

1. Diego Velázquez.

str. 16

1. Umělecký sloh, kultura a životní styl od 17. a 18. stol. Vyznačující se monumentálností a dynamičností tvarů. Je spjato s katolickou církví a má působit na smysly a vyvolávat silné city.
2. Kontrast, okázalost staveb, nepravidelné tvary, přehnaná zdobnost, plastiky, sochy, množství symbolů, morové sloupy, kašny, kopule; stavby jsou propojeny s okolní krajinou (boží muka, kapličky).
3. **Architektura:** Jan Blažej Santini-Aichel – český architekt italského původu – (kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře), Kryštof Dietzenhofer a Kilián Ignác Dietzenhofer – čeští architekti německého původu – chrám svatého Mikuláše; **malířství:** Karel Škréta (Zvěstování Panně Marii), Petr Jan Brandel (Simeon s Ježíškem), Jan Kupecký (portréty a autoportréty); **sochařství:** Matyáš Braun (24 alegorických sochv Kuksu), Maxmilián Brokoff (některé sochy na Karlově mostě); **literatura:** Bohuslav Balbín (Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště pak českého); **hudba:** Jan Jakub Ryba (Česká mše vánoční), Adam Michna z Otradovic (Chtíc, aby spal).

str. 17

1. Trpělivost – beránek; lenost – osel.

1. **Architektura:** Jan Blažej Santini-Aichel, Kryštof Dietzenhofer, Kilián Ignác Dietzenhofer; **malířství:** Karel Škréta, Petr Jan Brandel, Jan Kupecký, Diego Velázquez, Rembrandt van Rijn; **sochařství:** Matyáš Braun, Maxmilián Brokoff, Gian Lorenzo Bernini; **literatura:** Bohuslav Balbín; **hudba:** Jan Jakub Ryba, Adam Michna z Otradovic; Johann Sebastian Bach, George Friderich Händel, Antonio Vivaldi.
2. V období baroka byly stavby pomocí alejí a parků propojovány s okolní krajinou. Vznikaly drobné stavby, které jsou dodnes neodmyslitelnou součástí české krajiny – kapličky, boží muka. K barokním stavbám ve městě patří morové či mariánské sloupy a kašny.

str. 18

1. 1618 – 1648.
2. Po třicetileté válce.

1. Ano; vystupování potulných kejklířů a medvěďářů; zámecké divadlo v Českém Krumlově.
1. Dámský, pánský, lovecký.

1. Vystavování sbírek.
2. Čalouněný nábytek je nábytek potažený látkou.
3. Gobelín – nástěnný koberec; majolika – keramický výrobek pocházející z ostrova Mallorca.

str. 19

1. **Mužský oděv** – podobný vojenské uniformě, široký límec, široký klobouk, vysoké boty; **ženský oděv** – dlouhé sukně, široký krajovaný límec, odhalená ramena, široké sukně vlečené mírně po zemi; nosily se paruky, používal se pudr, líčili se i muži, v oblibě byla muška (nalepovací piha).
 2. **Gotika: ženský oděv** – dlouhé vypasované šaty s našasenou sukní, přes ně mívali svrchní oděv bez rukávů, vysoké kuželovité klobouky; **mužský oděv** – dlouhé našasené oděvy, krátké kabátce, úzké nohavičky, kožené boty s dlouhou špičkou. **Renesance: ženský oděv** – sukně oddělené od živůtku, dlouhé sukně podepírala krinolína (kovová obruč), korzet, okruží – bohatý límec zhotovený z drahé krajky, bohatě zdobené rukávy, krajkové kapesničky; **mužský oděv** – krátký kabátek, řasené nohavice, punčochy, delší plášť.
2. Z Itálie (zásluhou Kateřiny Medicejské – to už není v ot., ale najdou); v rukojeti dva rovné bodce.
1. Čaj – Asie, káva – Afrika.
 2. Čaj – Čína, Indie, Cejlon; káva – Brazílie, Etiopie, Vietnam, Indonésie, Kolumbie.

str. 20

1. 1648; vestfálským; „čí země, toho víra“; Nizozemí, Portugalsko, Švýcarsko; třetinu; mor, hladomor.
2. a) Uhry – nebyly součástí zemí Koruny české; b) vojsko – nebyla společenská vrstva; c) Svatá říše římská – ostatní země jsou části habsburské říše d) jednoduché a souměrné stavby podle antických vzorů – není prvek barokní architektury.
3. a) Rekatolizace – násilné či nenásilné znovuoobracení nekatolíků na katolickou víru; b) stavovská monarchie – moc panovníka je omezena stavy; c) konfiskace – zabavení majetku; d) manufaktura – velká dílna, kde bylo několik skupin dělníků, každá skupina se podílela na části výroby; e) absolutismus – panovník vládne sám a neomezeně; f) pragmatická sankce – listina umožňující Habsburkům nástupnictví v ženské linii, nebude-li mužský potomek; g) exil – vyhnanství.
4. a) 3; b) 2; c) 1; d) 5; e) 4.
5. Ne – obléhali Vídeň; b) ne – porazili Turky, habsburská monarchie získala část Uher, která patřila osmanské říši; c) ne – skončila bez jasného vítěze; d) ne – z monarchie stavovské na monarchii absolutistickou; e) ne – zasáhlo také každodenní život lidí.

str. 21

1. Reformace – snaha o nápravu církve; 15. století; pod vlivem reformace vznikaly nové protestantské církve, jedinou autoritou pro protestantské církve je Bible.
 2. Anglikánská církev; Jindřich VIII.
1. Jakub I. Stuart; relativně samostatné země, které spojuje osoba panovníka.
 2. Parlament, parlament se v Anglii skládá ze Sněmovny lordů (vysoká šlechta a duchovenstvo, členství je dědičné) a Dolní sněmovny (drobná šlechta a města, zástupci voleni).

str. 22

1. Diktátor – neomezený vládce; pojem diktatury pochází ze starověkého Říma, kde v případě mimořádných situací byl na příkaz senátu jmenován na půl roku jedním z konzulů diktátor s neomezenými pravomocemi. Původně nebyla diktatura vnímána negativně.

1. Jakub I. Stuart; Stuartovci.
2. Jakub I. – přestoupil na anglikánskou církev; Anglie a Skotsko personální unií. Karel I. – snaha rozšířit anglikánskou církev → odpor ve Skotsku a Irsku; → přestal svolávat parlament (absolutistická vláda), → Karel potřebuje finance na potlačení povstání ve Skotsku, parlament to odmítá, Karel I. parlament rozpouští, spory mezi panovníkem a parlamentem vedly k ozbrojenému konfliktu, → Karel I. parlamentem poražen a popraven.
3. Cromwellova diktatura – neomezená vláda; Oliver Cromwell rozpustil parlament, jmenoval se lordem protektorem a zavedl vojenskou diktaturu, pronásledoval své odpůrce a katolíky; 1653.

str. 23

1. Katolíci a anglikáni; mezi katolíky a anglikány panovala nesnášenlivost a rozbroje.
2. Absolutistická vláda Karla I.; válka mezi králem a parlamentem.
3. 1649–1660.
4. Lordem protektorem, vládl neomezeně a pronásledoval své odpůrce.
5. Slavná revoluce – sesazení Jakuba II. z trůnu.
6. Jakub II. prosazoval absolutistický způsob vlády a roku 1688 rozpustil parlament, což vedlo k revoluci. Opozice sesadila Jakuba II. z trůnu a povolala Viléma Oranžského. Celá revoluce proběhla bez kapky krve.

str. 24

1. Vikingové, kolem roku 1000.
2. Amerigo Vespucci jako první vyřkl myšlenku objevení nového kontinentu.
3. Rozvoj astronomie, geografie, zoologie a botaniky.
4. Vyvrácení říše Aztéků a Inků, vybití domorodců, zavlečení nemocí.

str. 25

1. Chtěli, aby za viníky byli považováni indiáni (aby se vyhnuli trestu).

str. 26

1. Washington; George Washington – první americký prezident.
2. Počet pruhů = počet zakládajících států; počet hvězd = aktuální počet států ve federaci.
1. Francie – Kanada a povodí řeky Mississippi; Velká Británie – sever od poloostrova Florida.
2. Touha po bohatství, zisk nové půdy, náboženské důvody (odchod anglických puritánů).
3. Sedmiletá válka.
4. Kolonie byly jen levnou pracovní silou, zdrojem levných surovin a zemědělských plodin, odbytištěm zboží, obyvatelé kolonií však neměli své zástupce v britském parlamentu, a navíc museli platit velké clo. Velká Británie neměla zájem na hospodářském rozvoji kolonií.
5. Odehrála se ve městě Boston, kde skupina osadníků převlečená za indiány vnikla na palubu několika britských lodí a vyházela do moře bedny s dováženým čajem.
6. Neměli dostatek zbraní, a proto zpočátku bojovali primitivními zbraněmi. Francie a Španělsko podpořilo kolonisty finančně, takže se zvedla úroveň armády. Dále do Ameriky proudili dobrovolníci, kteří armádu posílili.

str. 27

1. Kardinál – nositel nejvyšší církevní hodnosti po papeži oprávněný k volbě papeže, poradce papeže; kardinál Dominik Duka.

2. Území dnešní Kanady a povodí řeky Mississippi.

1. Protestanti ve Francii; Nizozemsko a Švýcarsko.

str. 28

1. Zlatý věk Francie → absolutistická vláda, hospodářský rozkvět, zakládání manufaktur, dovoz levných surovin z kolonií a budování obchodních cest; dvůr sídlí ve Versailles, velké investice do vědy a umění; negativa: množství válek vyčerpávajících zemi finančně, kvůli zrušení ediktu nantského přichází Francie o hugenoty (odchod řemeslníků a obchodníků vede k hospodářské krizi).
2. Chtěl vnitřně sjednotit zemi a posílit postavení Francie k papeži; hugenoti (především řemeslníci a obchodníci) musí opustit Francii → počátek hospodářské krize.
3. Odliv finančních prostředků do armády, neúspěšné války a ztráta kolonií v Severní Americe a většiny v Indii, to, že daně neplatí šlechta a duchovenstvo.
4. Nedochozí k hospodářskému rozvoji, kvůli vyšším výdajům státu a panovníka se zvyšují daně, ty však platí jen venkované a měšťané.

str. 29

1. Braniborsko – Německo; Prusko – Polsko a Německo.
2. Slezsko – Polsko a Česká republika.
3. Braniborsko.

str. 30

1. Ivan III.
2. Rurikovci.
3. Samoděržaví – absolutismus v Rusku, nejtvrďší forma absolutismu.

1. Postavení mužiků se v mnohém podobalo otrokům.

1. Vybudovat z Ruska velmoc; reformy – armáda, námořnictva, školství; rozvoj vědy, kultury, manufaktur.

str. 31

1. Sankt Petersburg, apoštol Petr.
2. Cílevědomý, chytrý, sebevědomý, vzdělaný.
3. Vybudovat z Ruska velmoc; reformovat armádu, školství, vybudovat válečné námořnictvo, rozvíjet manufaktury, vědu, kulturu.

1. Na pobřeží Turecka mezi Černým a Středozemním mořem; Rusko získalo přístup k Středozemnímu moři, lepší ochod s Evropou.

2. Zabezpečila si loajalitu.

str. 32

1. Mužici; horší postavení než nevolníci v ostatních zemích – nejenže nebyli svobodní, ale mužikův majetek patřil majiteli půdy, na které žil.
2. Šlechta měla značná práva. Vyšší šlechta – bojary – Petr I. zrušil. Nižší šlechta dostávala za své služby půdu → odtud služební šlechta.
3. Chtěl vybudovat z Ruska velmoc; reformy v armádě, budování vojenského námořnictva, daňová reforma a sčítání lidu, rozvoj manufaktur, školství, vědy, kultury.

4. Přístup k Černému moři, poloostrov Krym, úžiny Bospor a Dardanely, část Polska (trojí dělení Polska)
5. Reformy: platy státních úředníků, zakládání škol, podpora vědy a umění; Díky tomu, že platila úředníky, tak nad nimi získala moc a získala si jejich loajalitu. Zabavila majetek klášterů, z duchovních učinila státní úředníky, ty opět platila, ale museli být loajální.
6. Prusko, Rusko a habsburská monarchie; Západní část získalo Prusko, východní část získalo Rusko a jižní část získala habsburská monarchie.

str. 34

1. a) O. Cromwell; b) G. Washington; c) Ludvík XIV.; d) Petr I. Veliký.
2. Velké zisky, prodej zboží do kolonií, dovoz zemědělských plodin do Evropy, levná pracovní síla osadníků.
3. a) Personální unie; b) clo; c) demokracie; d) regent; e) samoděržaví.
4. a), b), c).
5. a)–3; b)–5; c)–1; d)–6; e)–2; f)–4.
6. a) Důvody: nespokojenost s absolutistickou vládou Karla I. → rozpuštění parlamentu, válka mezi králem a parlamentem, král byl popraven.
b) Francie a Anglie; Lidé hledali bohatství, novou půdu nebo opouštěli svoji původní zem kvůli náboženským rozporům. Kromě přistěhovalců byli do Ameriky dováženi afričtí otroci.; Z kolonií se dováželi zemědělské plodiny – bavlna, tabák a káva.; Evropské velmoci prodávaly do kolonií zboží, které si lidé nedokázali sami vypěstovat – čaj, koření, sklo, papír.
c) Důvody: velká cla na dovážené zboží, kolonisté neměli zástupce v britském parlamentu, slouží Britům jen jako levná pracovní síla, zdroj levných surovin a odbytiště zboží; Válka začala tzv. bostonským pitím čaje. Zpočátku Američané prohrávali, ale začali být financováni Francií a Španělskem. Roku 1776 vyhlásilo třináct kolonií nezávislost, ale trvalo ještě několik let, než byla britská armáda poražena. Válka skončila roku 1783 mírem s Velkou Británií a Spojené státy americké se staly prvním demokratickým státem.
d) Klady: hospodářský rozkvět, zakládání manufaktur, dovoz levných surovin ze zámoří, budování obchodních cest, rozvoj umění a vědy; Zápory: odvod velkých financí pro armádu, zrušení ediktu nantského; Edikt nantský zrušil náboženskou svobodu, jediným povoleným náboženstvím bylo katolictví, což zapříčinilo odchod hugenotů ze země a hospodářské oslabení. Za vlády Ludvíka XV. byla Francie hodně zadlužená, vedla neúspěšné války a výdaje na dvůr rostly → rostly daně a nespokojenost obyvatel.
e) Díky řadě reforem a úspěšných válek.; Prusko vynikalo v armádě – silné a velké vojsko.
f) Rusko bylo velmi zaostalou zemí.; Petr Veliký vydal řadu reforem – armáda, námořnictvo, daně, sčítání lidu, obchod, manufaktury, školy, vědy a umění. Za vlády Kateřiny Veliké získalo Rusko přístup k Černému moři, získala Krym a část Polska. Zavedla platy státních úředníků, zakládala nové školy a podporovala vědu a umění.
g) Došlo k posilování moci šlechty na úkor panovníka, docházelo k rozbrojům, na trůně se vystřídal mnoho slabých panovníků. To vedlo k hospodářskému úpadku a válečným konfliktům. Situace využily ostatní země – Prusko, Rusko a habsburská monarchie – a Polsko si rozdělily.

str. 35

1. O říši a o sebe; „Musíte prokázat, že máte odvahu zachránit svou vlast a svou královnu. Musíte udělat vše, abychom Čechy zachránili.“
 2. Marie Terezie chtěla, aby byly české země za každou cenu opět součástí habsburské monarchie. Slibovala, že pokud by musela k znovuzískání použít krutosti, Čechům to potom vynahradí.
-
1. Kontrast, okázalost staveb, výrazná barevnost, nepravidelné tvary, bohatá zdobnost, plastiky, sochy, množství symbolů, kopule.
 1. Baroko se upíná k Bohu a osvícenci k rozumu. Osvícenci na rozdíl od katolické církve tvrdili, že Bůh nezasahuje do dění na světě.

1. Vydávali reformy.
2. Právo na život, právo na osobní svobodu, lidskou důstojnost, rovnost všech lidí v právech, právo svobodně vyjádření názoru atd.

str. 36

1. V důsledku sedmileté války získala Velká Británie francouzské kolonie v Severní Americe a Indii.

str. 37

1. Marie Terezie chtěla vybudovat centralizovanou říši s jedním úředním jazykem.
1. 172 639 m².

str. 38

1. Docházelo k ničení církevního majetku, bylo zničeno vybavení klášterů (obrazy, sochy, knihy), kláštery se měnily v sirotčince, nemocnice a kasárny.
2. Nevolnictví – připoutání k půdě, poddaní se nemohli bez povolení vrchnosti např. ženit, stěhovat, nebo odcházet na studia; robota – nucená práce na panském (na polích, ale i na stavbách...).
1. Veteš = stará opotřebovaná věc; vetešnictví = obchod se starými opotřebovanými věcmi.
2. Židé nesměli ve středověku vlastnit půdu ani vykonávat řemeslo. Odlišovali se náboženstvím. Často byli bohatí (obchodníci, bankéři). Týkala se jich řada omezení, žili v ghettech, mohli vykonávat jen určitá povolání.

str. 39

1. Především Prusko, Bavorsko a Francie chtěly rozdělit habsburskou monarchii mezi sebe i přes uznání pragmatické sankce, habsburská monarchie byla zaostalá.
2. Většinu Slezska a Kladska.
3. Marie Terezie chtěla zpět Slezsko a Kladsko, proto se spojila s Ruskem a Francií proti Prusku a Velké Británii. Válka skončila mírem, který potvrdil, že Slezsko a Kladsko zůstane nadále Prusku. Vítězně z války vzešla Velká Británie, která získala francouzské kolonie v Severní Americe.
4. Osvícenský absolutismus – panovník vládne sám, ale vydává reformy ve prospěch obyvatel.
5. Habsburská monarchie byla zastaralá a zaostalá, proto se jí Marie Terezie rozhodla reformovat; chtěla dokončit centralizaci říše a vybudovat jednotný moderní stát.
6. Zřizování centrálních úřadů ve Vídni – rostl význam němčiny, daňová reforma, právní a soudní reforma, školská reforma (povinná školní docházka), reforma armády, sčítání lidu, povinná příjmení, názvy ulic a čísla domů, jednotná soustava měř a vah, jednotná měna.
7. František Štěpán Lotrinský; Na svých panstvích zakládal manufaktury a svým podnikáním vyřešil finanční problémy státu.
8. Toleranční patent, zrušení nevolnictví, zrušení jezuitského řádu.
9. Prosazováním němčiny si znepřátelil Uhry a daňovou reformou šlechtu a církve.
10. Za vlády Leopolda II. byl většina reforem Josefa II. rušena, aby předešel neshodám se šlechtou a církví. František I. v důsledku událostí, které přinesla Velká francouzská revoluce, veškeré reformy zastavil a zavedl absolutistický režim.

str. 40

1. Čeština se pomalu vytrácela, ve městech se mluvilo německy. Češi míchali češtinu s němčinou, jako by se styděli za to, že jsou Češi.
2. Turci; nechtěli být utlačováni, problémem je i náboženství.

1. Leopold II.

1. Dědičné právo Habsburků na český trůn, jediné povolené náboženství je katolické.
 2. František Palacký; osobnosti, které se významně zasloužily o rozvoj české kultury a vzdělanosti, povznesení českého národa a jeho práv (např. Palacký, TGM, který se podílel na vzniku samostatného československého státu, od roku 1526 byly totiž České země součástí habsburské monarchie)
 3. Nástup Habsburků na český trůn; František Palacký si nechtěl rozhněvat Habsburky.
-
1. V poslední čtvrtině 18. století; nahrazování češtiny německým jazykem; vrátit českému jazyku vysokou úroveň. Jedním z cílů bylo rozšířit češtinu mezi běžné lidi.
 2. Národ – společenství lidí spjatých společnou řečí, územím, hospodářstvím a kulturou; národnost – příslušnost k národu.
 3. Divadlo mělo větší vliv na venkovský lid než knihy. Většina knih byla psána německy, takže, kdo neuměl německy, nemohl si knihy přečíst. Navíc slyšené (a viděné) slovo se lépe zapamatuje a pochopí.
 4. Josef Dobrovský – napsal první českou mluvnici; Václav Matěj Kramérius – založil první česky psané noviny a nakladatelství Česká expedice; Matěj Kopecký – autor loutkových her; Josef Jungmann – jazykovědec, Slovník česko-německý; František Palacký – sepsal pětidílné Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě.

1. a), b), c), d).
2. Panovník vydává reformy ve prospěch lidí; Petr I. Veliký – reforma armády, sčítání lidí a daňová reforma, zakládání manufaktur a škol, podpora vědy a umění; Kateřina Veliká – zavedení platů pro státní úředníky, zakládání nových škol, podpora vědy a umění; Marie Terezie – zakládání centrálních úřadů, daňové reformy, reforma státní správy, soudní a právní reformy, školská reforma (povinná školní docházka), reformy armády, sčítání lidu, povinná příjmení, čísla domů, jména ulic, jednotná soustava měř a vah, jednotná měna; Josef II. – toleranční patent, zrušení nevolnictví, zrušení jezuitského řádu.
3. Marie Terezie: a), b), d), h); Josef II.: c), e), f), g).
4. Německy; poněmčování; nižších; venkově; vytrácela; obrozenců; obrození; zkoumat; Česká expedice; divadlo; Josef Dobrovský; Josef Jungmann; politické; František Palacký.

1. Na vedení války je potřeba velké množství financí.
2. Odbytí zboží (které si osadníci nemohli vytvořit); dovoz levných plodin a surovin do Velké Británie; levná pracovní síla.

1. Daňová reforma, cílem Ludvíka XVI. bylo, aby daně platila i šlechta a církve; daně směly zvýšit nebo povolit zvýšit jen stavu; panovník si nechtěl dělat nepřátele mezi šlechtou a církví, uvědomoval si, že potřebuje jejich spolupráci.
 2. Absolutistická vláda panovníka, přesun královského vojska (král se obával vzpoury lidu).
-
1. Odchod šlechty znamenal např. odchod zastánců starých pořádků, tedy absolutismu jako takového. Majetek emigrantů byl zabaven, tzn. mohl nyní nějakým způsobem přejít do rukou i třetího stavu – lidu. Pokud odešla vrchnost, lidé z jejího panství už neměli vlastně komu odvádět dávky, zlepšila se tak jejich životní situace.

1. Deklarace práv člověka a občana vlastně znamenala definitivní konec neomezené moci Ludvíka XVI. ve Francii.
 2. Velká Británie – Francouzi pomáhali Američanům ve válce za nezávislost na Velké Británii.
-
1. Republika – hlava státu je volena na omezenou dobu; monarchie – hlava státu je volena doživotně nebo usedá na trůn podle dědičného nástupnictví.

1. Řím.
 2. Revoluce zlikvidovala i ty, co stáli při jejím zrodu.
-
1. Absolutistická vláda, nákladný život královského dvora, ztráta kolonií, zhoršení hospodářské situace, zvyšování daní, hrozící bankrot země → útěk krále z Francie – vlastizrada; Ostatní panovníci se báli vypuknutí revoluce v jejich státech, a proto revoluci odsuzovali a snažili se všemožně zabránit jejímu šíření (Z obavy o vlastní absolutistickou moc).
 2. Chudších vrstev obyvatelstva (třetí stav) – francouzská revoluce pro ně znamenala zlepšení jejich postavení (Deklarace práv člověka o občana); zrušení poddanství, desátků, výsad šlechty a duchovenstva.
 3. Jakobíni popravovali každého, kdo jim připadal podezřelý. Popraveny byly tisíce lidí, mnoho z nich na základě smyšlených obvinění.

1. Napoleon byl velice dobrý voják a stratég, velmi brzy dosáhl generálské hodnosti. Získal si vliv občanů a tím i moc. Porazil povstání monarchistů a roku 1799 uskutečnil vojenský převrat. Jmenoval tři konzuly, sám se jmenoval prvním konzulem.
 2. Zrušení poddanství, rovnost lidí před zákonem, daně platili všichni.
-
1. Nejprve třetí stav požadoval omezení absolutistické vlády panovníka, postupně se k zasedání třetího stavu připojili zástupci prvních dvou stavů, a tak vzniklo Ústavodárné shromáždění. Požadovalo omezení moci panovníka.
 2. Dobyť Bastily.
 3. Revoluce začala dobytím Bastily 14. července 1789. Ústavodárné shromáždění zrušilo poddanství, robotu, odvádění desátku církvi a všechny výtobytky šlechty i církve. Byla přijata Deklarace práv člověka a občana a ústava (1791). Francie se stala konstituční monarchií. Ludvík XVI. se pokusil uniknout ze země, byl ale zadržen a prohlášen za vlastizrádce a popraven. Z Francie se stala republika. K moci se dostali jakobíni, toto období se označuje jako jakobínská diktatura, došlo k popravám tisíců občanů. Vláda jakobínů skončila v létě 1794. Roku 1795 byla přijata nová ústava a moc ve státě vykonávalo pětičlenné direktorium. Stále sílí hlasy příznivců monarchie, jejich povstání bylo roku 1795 potlačeno Napoleonem. Roku 1799 Napoleon provedl vojenský převrat, po němž do čela Francie postavil tři konzuly.
1789 – dobytí Bastily, 1791–1792 konstituční monarchie, 1793–1795 republika, nejhorším obdobím republiky je jakobínský teror, 1795–1799 direktorium, 1799 – Napoleonův převrat.
 4. Když se Napoleon stal diktátorem.

1. Monarchie – forma vlády, kde panovník je volen celoživotně nebo získal titul dědičně; Napoleon vrátil Francii k absolutistické monarchii.
2. Chtěl získat absolutní moc, měl velké ambice.

1. Soudy by měly k lidem přistupovat bez ohledu na jejich majetek; ne.
2. Tajná policie zjišťovala informace. Pomocí těchto informací likvidovala své odpůrce. V některých státech dosud tajná policie existuje.

str. 50

1. Hlavní soupeři – habsburská monarchie, Prusko a Velká Británie.

str. 51

1. 962; Ota I.
2. Omezení obchodování.

str. 52

1. Bitva u Borodina; nerozhodný výsledek.

1. Hospodářské oslabení Velké Británie; zákaz obchodování s Velkou Británií by měl u řady států neblahé důsledky na jejich hospodářství.
2. Kruté mrazy, nevhodné uniformy, neexistence zásob, nemožnost přečkat zimu v Moskvě (vypálena), hlad, nemoci, ruská taktika spálené země.

1. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. (Není každý den posvícení.)

1. Francie proti koalici Pruska, Ruska a Rakouska.
2. Bitva u Waterloo.

str. 54

1. Napoleon byl schopný generál, porazil povstání monarchistů a získal si oblibu u lidu. Roku 1799 provedl vojenský převrat a do čela Francie dosadil tři konzuly. Jmenoval se prvním konzulem a r. 1804 se nechal korunovat císařem.
2. Napoleonova vláda přinesla nový občanský zákoník (zrušení poddanství, rovnost občanů před zákonem, základní práva a svobody). Zlepšila se situace v hospodářství, bylo založeno mnoho veřejných škol. Na druhou stranu vznikla tajná policie a byla zavedena cenzura.
3. Napoleonovým cílem – ovládnutí Evropy; bitva u Marenga, bitva u mysu Trafalgar, bitva u Slavkova.
4. Zákaz obchodování s Velkou Británií.
5. 1812; Napoleonovi se nepodařilo donutit Rusy k rozhodujícímu střetu. V Rusku panovaly kruté mrazy, na které nebyli francouzští vojáci připraveni. Armáda byla sužovaná hladem, krutou zimou a útoky nepřítele, a tak se z Ruska vrátila sotva desetina vojáků.
6. V bitvě u Waterloo; Napoleon byl poslán do vyhnanství na ostrov Svatá Helena, kde později zemřel.
7. 1806; Německý spolek.
8. Od září 1814 do června 1815; zabýval se novým uspořádáním Evropy po napoleonských válkách. Důsledky: obnovení vlády Burbonů ve Francii; návrat všech panovnických dynastií v Evropě na své trůny; vrácení hranic států do stavu v roce 1792; Francie ztratila část svých zámořských kolonií; Svatá říše římská nebyla obnovena, místo ní vznikl Německý spolek.
9. Rusko, Rakousko a Prusko; cílem bylo zabránit dalším revolucím v Evropě, udržet rovnováhu velmocí a bránit tradiční pořádek.

1. a), b).
2. b), a), d), f), e), c).
3. a) ano; b) ne – nikoli králem, ale císařem; c) ano; d) ne – „bitva tří císařů“; e) ano; f) ne – roku 1815.
4. a) Obnovení vlády Burbonů ve Francii, b) návrat všech panovnických dynastií v Evropě na své trůny, c) vrácení hranic států do stavu z roku 1792, d) Francie ztratila část svých zámořských kolonií, e) Svatá říše římská nebyla obnovena, místo ní byl vytvořen Německý spolek.
5. a), c).

1. Byla levná; ztráta dětství.
 3. Více malých bytů vedle sebe, často jen s jednou místností. Pavlač měla společné toalety a vodovod, jen studená voda, někdy se voda nosila ze studny.
-
1. Od poloviny 18. století do poloviny 19. století; Převratný technologický a hospodářský rozvoj, který je spojen s masovým zaváděním strojů do výroby.
 2. Anglie měla množství zámořských kolonií, velká ložiska černého uhlí, rozsáhlé odbytiště pro výrobky (kolonie), nejvyspělejší námořnictvo, množství pracovních sil, dostatek finančních prostředků a využívala technické vynálezy.
 3. Začal se používat parní stroj.
 4. Buržoazie a dělníci. Buržoazie (bohatí) byli majitelé továren, dolů, bank a velkostatků.
 5. Dlouhá pracovní doba – 12 až 14 hodin šest dní v týdnu v těžkých podmínkách. Neexistuje pojištění ani sociální zákonodárství.
 6. Dělníci byli přesvědčeni, že kvůli strojům se sníží jejich výděly nebo že přijdou o práci.

1. Koněspřežná dráha, dostavníky, plachetnice, formanské vozy.
2. Železniční doprava, lodní doprava, silniční doprava, letecká doprava.
3. Jednotlivé znaky se kódují do dlouhých a krátkých signálů. K přenosu se používá zvukový signál nebo později elektrický signál (telegraf).

1. Brno – textilní výroba.
2. Ano.

1. Těžký – strojírenský, elektrotechnický, těžební, elektroenergetický, chemický, farmaceutický, hutnický, stavebních hmot; lehký – potravinářský, oděvní, obuvnický, kožedělný, nábytkářský, papírenský, sklářský, porcelánky...; ano – ale v omezené míře.
 2. František Antonín Gerstner; vagóny byly zapřaženy za koně a taženy po kolejích.
-
1. Parní stroj; James Watt.
 2. Protože se jako pohon používala pára – parní stroj; Parní stroj se používal jako hnací motor nových strojů – poprvé byl parní stroj uveden v textilním průmyslu roku 1785 v přádelně bavlny; parní stroj byl využíván pro pohon dalších strojů v nejrůznějších odvětvích průmyslu.
 3. Textilní, hutní, strojírenský, těžební, lehký průmysl; Nejdůležitější byl textilní průmysl, na něj byly potřeba stroje, na jejichž výrobu bylo potřeba železo.

4. Revoluci v dopravě znamenala pára, díky parnímu pohonu byly dopravní prostředky rychlejší a bezpečnější; byly stavěny nové silnice a železnice; parní lokomotiva, parník, kolesový parník, rozvíjí se silniční doprava (parovozy), letecká doprava (balony). K přenosu zpráv na dálku došlo díky vynálezu elektrického telegrafu.
5. České země provozovaly textilní průmysl, hutnický průmysl, strojírenský výrobu a potravinářský průmysl. Habsburská monarchie se soustředila naprostou většinou na těžký průmysl.

str. 62

1. Střídmost = jednoduchá zdobnost, stavby nejsou přehlácené; souměrnost = budova má přesně stejné části rozložené ve stejné vzdálenosti po obou stranách střední osy.
2. Baroko = kontrast, okázalost staveb, výrazná barevnost, nepravidelné tvary, bohatá zdobnost, dekorativní plastiky a sochy, množství symbolů, kopule; Klasicismus na rozdíl od baroka využíval jednoduché geometrické prvky a souměrnost, stavby byly střídme. Klasicismus se neupínal k bohu.

str. 63

1. Známí panovníci, politici, vojevůdci, umělci...
 2. Ples – společenská událost obvykle slavnostní povahy, která je spojena se společenským tancem za zvuku taneční hudby. Tato událost mimo jiné umožňuje vzájemné setkávání lidí, kteří by se jinak pravděpodobně nikdy nesetkali. Plesy bývaly v minulosti především výsadou vyššího stavu, tedy šlechty. V průběhu 19. století se plesy postupně staly běžnou součástí měšťanské společnosti; Ples je víc formální než tancovačka.
 3. Mecenáš je osoba, které podporuje vědu a umění; např. Rudolf II.
 4. Wolfgang Amadeus Mozart – Rakušan; Ludwig van Beethoven – pocházel z německého města Bonn.
-
1. Mnoho umělců bylo zklamáno strohostí klasicismu, proto se později přiklonili k romantismu. Romantismus klade důraz na cit a svobodu, na rozdíl od klasicismu se nejvíce promítl ve výtvarném umění a literatuře.
 2. Alexandr Sergejevič Puškin – Evžen Oněgin; George Gordon Byron - Childe Haroldova pouť; Victor Hugo – Chrám matky Boží v Paříži; Alexandr Dumas – Tři mušketýři; Karel Hynek Mácha – Máj.

str. 64

1. Zavádění strojů ulehčilo práci dělníkům v továrnách, zemědělské stroje usnadnily práci v zemědělství. Parní lokomotivy a parníky zrychlily nákladní i osobní dopravu.

str. 68

1. Ruchadlo – A – bratřenci Veverkové; parní stroj – B – J. Watt; parní lokomotiva Rocket – D – G. Stephenson; první parovůz v Českých zemích – C – J. Božek; lodní šroub – E – J. Ressel; kolesový parník – F – R. Fulton.
2. a) Práce dělníka průmyslové revoluce byla náročnější a pracovní směna byla delší.
b) Dělníci v období průmyslové revoluce žili na velmi nízké životní úrovni.
c) Dělníci v období průmyslové revoluce – směna dlouhá 12 – 14 hodin. Jediný volný den byla neděle.
3. a) Množství zámožných kolonií, ložiska černého uhlí, odbytiště pro výrobky (kolonie), námořnictvo, množství pracovních sil, dostatek finančních prostředků, využívání technických vynálezů.
b) Díky tovární výrobě vznikly nové společenské vrstvy: buržoazie (majitelé továren, dolů, bank a velkostatků) a dělníci.
c) Revoluci v dopravě znamenala pára, dopravní prostředky byly díky parnímu pohonu rychlejší a bezpečnější. Došlo k rozvoji železniční dopravy (parní lokomotiva), lodní doprava (parníky), silniční doprava (parovozy), letecká doprava (balony). K přenosu zpráv na dálku došlo díky vynálezu elektrického telegrafu.
d) V Českých zemích se nejprve rozvíjel textilní průmysl, centrem bylo Brno a Liberec. Na Ostravsku, Kladensku a v Rosicko-oslavanské pánvi došlo k rozvoji těžby uhlí. Rozvíjí se potravinářský průmysl (cukrovarnictví a mlynářství).

4. a) Manufaktura – velká řemeslnická dílna, kde jednotlivec vyrábí jen určitou část výrobku; industrializace – hromadné zavádění strojní výroby; buržoazie – majitelé továren, dolů, bank a velkostatků; odbory – sdružení, která usilovala o lepší práva dělníků; telegraf – zařízení, které slouží pro přenos zpráv na dálku; strojírna – továrna na výrobu strojů; parovůz – vůz poháněný parou; klasicismus – umělecký směr v 2. polovině 18. století.
5. Řecku; Římě; jednoduchostí, souměrností a pravidelnými geometrickými tvary (antickými sloupy); paláce; budovy; výtvarného; antické mytologie; Velké francouzské revoluce, empír (někdy císařský sloh).

str. 67

1. Kongres, který probíhal od září roku 1814 do června roku 1815, řešil nové uspořádání poměrů v Evropě. Hlavní důsledky kongresů jsou: obnovení vlády Burbonů; návrat všech panovnických dynastií na trůn; vrácení hranic států do roku 1792; Francie ztratila část kolonií; Svatá říše římská nebyla obnovena, místo ní vznikl Německý spolek.
 2. Buržoazie a dělníci.
1. Konstituční monarchie – moc panovníka je omezena parlamentem a ústavou; absolutistická monarchie – panovník vládne sám a neomezeně.
 2. Revoluce – zásadní změna, převrat společenského řádu, často formou ozbrojeného povstání.
 3. Povstalci totiž dosáhli svého – Karel X., který se snažil svými omezeními o návrat k absolutismu, byl svržen, králem byl prohlášen Ludvík Filip, který slíbil zachovat předchozí výdobytky revoluce.
1. Dynastie Burbonů – po Vídeňském kongresu se na evropské trůny navrátily dynastie; konstituční monarchie – moc panovníka je omezena parlamentem a ústavou.
 2. Karel X. se snažil omezit ústavu a posílit svou moc.; rozpustil parlament, omezoval svobodu tisku i volební právo, Karel X. se vzdal trůnu, ale konstituční monarchie byla zachována a na trůn usedl Ludvík Filip.
1. Nevollnictví – připoutání poddaných k půdě, tedy k místu, kde žijí, zákaz svateb, stěhování a studií bez povolení vrchnosti.
 2. 1781; Josef II.

str. 68

1. Samosprávné země, které mají společného panovníka.
2. Zavádění ruštiny jako úředního jazyka – školy a úřady.

str. 69

1. Zabránit dalším revolucím v Evropě, udržet rovnováhu velmocí a bránit tradiční pořádek.
 2. Rakousko (včetně Českých zemí), Prusko, Bavorsko, Württembersko, Hannovera a Sasko.
1. Karel X. se snažil omezit ústavu a posílit svou moc. Po pokusu omezit svobodu tisku, volební právo a po rozpuštění sněmovny vypukla červencová revoluce. Nakonec se Karel X. vzdal trůnu a nastoupil Ludvík Filip.
 2. Chtěli ukončit samoděržaví a zavést ústavu. Povstalci byli poraženi, vůdci popraveni a zbytek byl poslán do vyhnanství na Sibiř.
 3. Jednotlivé národy na Balkánském poloostrově měly mezi sebou spory (např. odlišné náboženství), proto se proti Turkům nespojily. Rozšířil se tzv. národněosvobozenecký boj. Částečnou samostatnost získali Srbové. Řekové vybojovali roku 1830 samostatný stát. Rusko usilovalo o rozšíření svého vlivu na Balkán na úkor Osmanské říše. Osmanskou říši ale podpořila Velká Británie a Francie, které nechtěly, aby Rusko mocensky posílilo.
 4. Snažili se o sjednocení Itálie, vyvolali povstání, které ale bylo potlačeno. Karbonáři byli pozatýkáni a mnozí museli opustit zemi.

5. Německý spolek bylo volné spojení menších i větších států, které na sobě byly kromě politiky nezávislé. V Německu propukaly nepokoje a vznikla shromáždění požadující jednotný stát. Nepokoje potlačila armáda.

str. 71

1. Ano; např. Česká republika.
 2. Absolutismus – panovník vládne sám a neomezeně; osvícenský absolutismus – panovník vydává reformy ve prospěch lidu.
 3. František I. si byl vědom toho, že jeho syn nemá předpoklady k vládě, proto neměl nic měnit – tedy nechat důležitá rozhodnutí na kancléři Metternichovi.
-
1. Období mezi roky 1918–1848 kdy je u moci kancléř Metternich, období posílení cenzury a tajné policie, cílem bylo zabránit případné další revoluci; klady: období nebývalého hospodářského rozvoje.
 2. Používal konzervativní politiku, která zaručila habsburské monarchii dlouhá desetiletí míru a rozkvětu. Posílil cenzuru a využíval služeb tajné policie. Odmítl požadavky na nezávislost některých národů.
 3. Ferdinand I. měl chatrné zdraví. Skutečnou moc měla státní rada v čele s Metternichem a vlivnými šlechtici. Metternich pokračoval v konzervativní politice. Stát investoval do modernizace průmyslu a do dopravy. Roboty a poddanství brzdily rozvoj. Metternichovský absolutismus končí revolučním rokem 1848.
 4. Konzervatismus – úsilí o zachování dosud platného pořádku a tradičních hodnot; liberalismus – prosazuje svobodu ve všech směrech, kořeny má v osvícenských myšlenkách; Metternich byl konzervatista.

str. 72

1. Poddanství – poddaní jsou osobně nesvobodní rolníci a řemeslníci podřízeni panovníkovi, šlechtě nebo církvi; nevolnictví – je připoutání k půdě.
1. Generál Windischgrätz; císařská armáda.
1. Karbonáři; Tajný spolek, jehož členové se scházeli v prodejních s uhlím a chtěli samostatnost Itálie. Jejich povstání bylo potlačeno.
1. Karel X. se snažil omezit ústavu a posílit svou moc. Jeho vláda se začala podobat absolutistické. Po pokusu omezit svobodu tisku, volební právo a rozpuštění sněmovny, propukla červencová revoluce.

str. 73

1. Samospráva – správa vykonávaná volenými zástupci. Chtěli vlastní úřady a úředníky, kteří by se podíleli na spravování země.

str. 74

1. Češi, Slováci, Chorvati, Srbové, Slovinci.
 2. Spolkový stát – stát, ve kterém je státní moc rozdělena mezi členy spolku; Německá spolková republika, Rakouská spolková republika, Švýcarské kantony.
-
1. Ludvík Filip začal utužovat režim, což vedlo k revoluci; byla zrušena monarchie, Francie se stala republikou, prezidentem zvolen Ludvík Napoleon (synovec Napoleona Bonaparta). Roku 1851 se Ludvík Napoleon nechal volit císařem Napoleonem III.
 2. Cílem bylo sjednotit Itálii. Karel Albert (sardinský král) vyhlásil habsburské monarchii válku. Karel Albert byl poražen a snahu o sjednocení Itálie vzdal.
 3. Existovaly dvě možnosti sjednocení Německa; velkoněmecká (Německo bude obsahovat všechny členy Německého spolku) a maloněmecká (Německo nebude obsahovat habsburskou monarchii a vůdčí úlohu bude mít Prusko). Na jaře roku 1848 došlo ve Frankfurtu nad Mohánem k jednání. Vyhrála představa maloněmeckého sjednocení. Pruský král ale korunu odmítl. Parlament nakonec rozehnala armáda a Německý spolek zůstal rozdrobený.

4. Společné cíle všech povstalců v habsburské monarchii – zrušení roboty, poddanství, cenzury a absolutismu, odvolání kancléře Metternicha, posílení občanských práv a svobod, uvolnění poměrů; cíle revoluce v Uhrách – částečná nezávislost na Vídní; cíle revoluce v Českých zemích – zrovnoprávnění češtiny s němčinou, větší míra samosprávy pro České země, uvolnění režimu (např. svoboda tisku); výsledky revoluce – revoluce poraženy, Metternich odvolán, zrušena robota a poddanství.
5. Revoluce začala shromážděním ve Svatováclavských lázních, účastníci sepsali petici císaři. Ferdinand I. slíbil, že požadavky petice splní. V červnu 1848 byl v Praze uspořádán Slovanský sněm, zástupci diskutovali o postavení Slovanů v monarchii. V Praze se rozhořel pouliční boj a Prahu obsadila armáda. Povstalci byli poraženi a Slovanský sněm rozehán. Jediným pozitivním výsledkem bylo, že roku 1848 byla zrušena robota a nevolnictví.

Národní požadavky: zrovnoprávnění němčiny s češtinou a větší míra samosprávy pro České země; Obecné požadavky: zrušení roboty a poddanství, uvolnění režimu (svoboda tisku).

str. 75

1. Spojených státech amerických.

1. Obnovení vlády Burbonů ve Francii; návrat všech panovnických dynastií v Evropě na své trůny; vrácení hranic států do stavu v roce 1792; Francie ztratila část svých zámořských kolonií; Vznikl Německý spolek.
2. 1815; spojení panovníků Ruska, Pruska a Rakouska s cílem zabránit dalším revolucím, udržet rovnováhu v Evropě a bránit tradiční pořádek.
3. Itálie – sjednocení a samostatnost; Francie – zlepšení poměrů v zemi, nespokojenost s absolutismem; Německo – sjednocení; habsburská monarchie – zrušení roboty, poddanství a absolutistické vlády panovníka, zrušení cenzury posílení práv a samosprávy méně početných národů v habsburské monarchii. Obecné cíle: ukončit absolutismus, zlepšit hospodářství, odstranit feudalismus (zrušení roboty a poddanství), posílení občanských práv a svobod.

str. 76

1. Velkoněmecká představa – sjednocené Německo bude obsahovat všechny členy Německého spolku, tedy včetně habsburské monarchie; Maloněmecká představa – součástí sjednoceného Německa nebude habsburská monarchie, vůdčí postavení bude mít Prusko; Vyhrála představa maloněmeckého sjednocení, ale pruský král nepřijal korunu. Parlament byl nakonec rozehán armádou a Německý spolek zůstal rozdroben.
 2. Fridrich Vilém I. v 17. století udělal spoustu reforem, takže z Pruska vybudoval silný vojenský stát. Fridrich II. Veliký byl nejvýznamnějším panovníkem Pruska. Podporoval hospodářství a díky reformám z Pruska vybudoval moderní stát. Vedl i řadu úspěšných válek. Podporoval budování silné armády.
1. Roku 1177 získal papežský stát nezávislost na Svaté říši římské. Byl to samostatný stát ve středu Itálie. Jeho hlavou byl papež, který sídlil v Římě.
 1. Vůdčí osobností pro spojení Německa byl pruský kancléř Otto von Bismarck, který se rozhodl sjednotit Německo válkou. V prusko-rakouské válce Prusko porazilo v roce 1866 habsburskou monarchii a sjednotilo severoněmecké státy. V prusko-francouzské válce Prusko porazilo Francii. K Prusku se připojily jihoněmecké státy. Německo získalo Lotrinsko a Alsasko. Roku 1871 bylo vyhlášeno německé císařství v čele s císařem Vilémem I.
 2. O sjednocení Itálie se snažili karbonáři v roce 1830 i revolucionáři v roce 1848, oba pokusy skončily neúspěchem. Sever Itálie patřil habsburské monarchii, střed tvořil papežský stát a jih a Sicílie patřily Španělsku. Sardinské království byl jediný samostatný stát ovládaný Italy. Sjednocování probíhalo postupně, Sardinie připojovala v menších válkách jednotlivá území. Giuseppe Garibaldi vedl povstání proti Španělům a k Sardinii připojil jih Itálie. V roce 1870 vzniklo samostatné italské království, v jehož čele stanul sardinský král Viktor Emanuel.

str. 77

1. Slavná revoluce – nekrvavé sesazení Jakuba II. Stuarta, který usiloval o absolutistický způsob vlády; Na trůn po něm usedl Vilém Oranžský.
2. Staré kolonie – Kanada, Austrálie, velkou část obyvatel tvořili Evropané, rozvinuté, mají samostatnější postavení, někdy označovány jako dominia; nové kolonie – Indie, Afrika, převažuje místní domorodé obyvatelstvo, evropských osadníků jen málo, zaostalejší, spravuje je britská vláda.
3. Protože měla kolonie, suroviny, finance, námořnictvo, továrny... nebyla tudíž závislá na ostatních zemích; Britové odmítali zasahovat do sporů mezi evropskými státy a soustředili se na vlastní rozvoj.
4. USA – některé ostrovy v Tichomoří, např. Filipíny, Samoa, Mariany); Japonsko – např. Korea, ostrov Sachalin, Okinawa, Kurilské ostrovy).

str. 78

1. Uklidnil situaci ve Francii. Roli v jeho popularitě mohlo hrát i to, že byl synovcem Napoleona Bonaparta.
2. 1852 – druhé císařství; 1871 – třetí republika.

1. Kvůli prohře v krymské válce, která odhalila totální zaostalost Ruska.
2. Mohli odejít do měst a napomoci rozvoji průmyslu.

1. Nejmocnější a nejvyspělejší stát světa, koloniální, námořní a průmyslová velmoc s politikou „skvělé izolace“.
2. Staré kolonie – Kanada, Austrálie, velkou část obyvatel tvořili Evropané, rozvinuté, mají samostatnější postavení, někdy označovány jako dominia; nové kolonie – Indie, Afrika, převažuje místní domorodé obyvatelstvo, evropských osadníků jen málo, zaostalejší, spravuje je britská vláda.
3. Poškození vztahů mezi Německem a Francií, Francie ztratila vliv na Alsasko a Lotrinsko a musela platit válečné reparace.
4. Car odmítal změnit poměry v Rusku a provádět reformy.

str. 79

1. Mezi Evropou a Asií.
2. Kateřina II. Veliká.

1. Osmanská říše proti Rusku; osmanská říše, Francie a Velká Británie proti Rusku.
2. Rusko prohrálo a ztratilo přístup k Černému moři a vliv na Balkáně.

str. 81

1. a) Na zboží dovážené do Ameriky uvaleno clo, kolonisté neměli své zastoupení v britském parlamentu.
b) Bostonské pití čaje; Skupina osadníků převlečená za indiány vnikla na palubu několika lodí a vyházela do moře bedny s dováženým čajem.
c) Zpočátku mělo navrch britské vojsko, ale na stranu kolonistů se postavila Francie a Španělsko. Kolonisté nakonec získali nezávislost.
2. Kolonizace – zakládání nových osad; vnitřní kolonizace – zakládání nových osad místními obyvateli; vnější kolonizace – zakládání nových osad cizinci.
3. Rezervace indiánů – území určená pro život indiánů.

str. 82

1. Zpověď masky – Jukio Mišima; Komturova smrt – Haruki Murakami; Kočka na cestách – Hiro Arikawa; Šest čtyři – Hideo Yokoyama; Kafka na pobřeží – Haruki Murakami.

2. Průmyslově vyspělá země.

1. Papír, střelný prach, brýle, kompas, hedvábí, porcelán, seismograf.
2. Hedvábí.
3. Korupce – dávání nebo braní úplatků; Ve vzdálenosti od hlavního města slábla moc císaře a rostla moc mandarínů, kteří mohli přijímat úplatky.
1. Východní pobřeží dnešních Spojených států amerických; kolonizace západu – osidlování amerického území směrem na západ, půda se dala získat levně nebo zadarmo. To vedlo k přílivu přistěhovalců (až 30 milionů), součástí kolonizace byly i války s indiány, kteří byli nakonec poraženi a přinuceni k životu v rezervacích.
2. Sever – průmyslový, továrny, menší farmy se bez otroků obešly; jih – úrodný, zemědělský, obrovské plantáže, zemědělství závislé na práci otroků.
3. Unie – státy na severu USA; Konfederace – státy na jihu USA.
4. Konfederace se odtrhla od Unie a vyhlásila nezávislý stát. Abraham Lincoln nechtěl dopustit rozdělení, a tak na konfederaci zaútočil. Občanská válka trvala čtyři roky a stala se nejkrvavějším konfliktem v dějinách USA. Vítězem se stala Unie, státy Konfederace se musely připojit zpět k Unii a musely zrušit otroctví.
5. Prezident, odpůrce otroctví, vedl Unii.
6. Japonsko a Čína; nechtěly být zaostalé.

str. 83

1. Společné cíle všech povstalců v habsburské monarchii – zrušení roboty, poddanství, cenzury a absolutismu, odvolání kancléře Metternicha, posílení občanských práv a svobod, uvolnění poměrů; cíle revoluce v Uhrách – částečná nezávislost na Vídni; cíle revoluce v Českých zemích – zrovnoprávnění češtiny s němčinou, větší míra samosprávy pro České země, uvolnění režimu (např. svoboda tisku).
2. Revoluce začala ve Svatováclavských lázních, účastníci shromáždění sepsali petici císaři. Ferdinand I. slíbil, že požadavky petice splní. V červnu roku 1848 byl v Praze uspořádán Slovanský sněm, zástupci diskutovali o postavení Slovanů v monarchii. V Praze se rozhořel pouliční boj a Prahu obsadila armáda. Povstalci byli poraženi a Slovanský sněm rozehán. Jediným pozitivním výsledkem bylo, že roku 1848 byla zrušena robota a nevolnictví.
1. Policii, četnictvo, udržování pořádku.
2. Auta, tramvaje, soupravy metra, trolejbusy.

str. 84

1. Po bitvě na Bílé hoře (1620), české stavy povstaly proti panovníkovi.
2. Oba pomáhali udržet v monarchii absolutismus (Bachův absolutismus, Metternichův absolutismus) – opírali se o tajnou policii a cenzuru, omezovali národní aktivity a činnost spolků.
3. Povstání, revoluce, popřípadě sesazení panovníka...

1. Velká Británie (Anglie a Skotsko).

str. 85

1. Josef II.
2. Základ znaku je dvojhlavý orel – symbol habsburské monarchie. Orel má kolem sebe obtočený řád zlatého rouna. Na sobě má jednotlivé znaky zemí a na hlavě císařskou korunu.

1. Čeština by byla zrovnoprávněna s němčinou, České země by s Rakouskem pojila pouze osoba panovníka, zahraniční politika a finance, o vnitřních záležitostech Českých zemí by rozhodovali sami Češi.
1. 1852 – 1859; Bylo potřeba potlačit odpůrce absolutismu.; Posílení cenzury, zákaz vlasteneckých spolků, tajná policie, omezení kultury a národních aktivit.
2. Rakousko bylo oslabené po prohrané prusko-rakouské válce, toho využili Uhři a vynutili si uznání částečné nezávislosti.
3. Osoba panovníka, armáda, měna, zahraniční politika.
4. V Čechách vládla nespokojenost, císař byl donucen jednat s Čechy o česko-rakouském vyrovnání. Jednání ale ztroskotala na odporu českých Němců, kteří se báli útlaku ze strany Čechů. Čeští politici si vymohli několik menších ústupků – zrovnoprávnění češtiny a němčiny při jednání s úřady, těmto ústupkům se posměšně říkalo drobečky.

1. Sportovní činnost, pobyt v přírodě.
2. Junák – český skaut, Umělecká beseda, Matice česká, Hlahol, Český červený kříž, Český rybářský svaz.
1. Míra dosaženého stupně v oblasti života.
2. Úrazové pojištění je druh pojištění, který zahrnuje výplatu pojistného plnění v případě, že v důsledku úrazu dojde k přechodnému tělesnému poškození, trvalému tělesnému poškození, či smrti pojištěného; Nemocenské pojištění je pojištění, jehož cílem je pojistit krátkodobé následky některých sociálních událostí osob výdělečně činných, např. při dočasné pracovní neschopnosti; Většinou nedostával plat nebo byl propuštěn.

1. Žáci vyhledávají individuálně a podrobněji rozvedou: např. technika – Rudolf Diesel: vznětový (Dieselův) motor (1897), chemie – D. I. Mendělejev: periodická soustava prvků (1869), biologie – Charles Robert Darwin: evoluční teorie (kniha O vzniku druhů přírodním výběrem, 1859), lékařství – Robert Koch: objevil např. bakterii způsobující tuberkulózu a vyvinul očkovací látku proti tuberkulóze (1894), šicí stroj (zn. Singer) s elektrickým pohonem (1889).

1. Realismus popisoval věci takové, jaké jsou, impresionismus vyjadřoval pocity, nálady a dojmy.
1. Objev elektrické energie, obloukové lampy, vodní turbíny, spalovacích motorů, výroba automobilů, motocyklů a letadel, budování elektrických tratí, v lékařství – rentgen, narkóza, dezinfekce, objevení zákonů dědičnosti.
2. Emancipace žen – proces zrovnoprávnění žen; ženy neměly srovnatelná práva s muži.
3. Po odvolání Bacha začaly vznikat vlastenecké spolky. Spolky měly různé zaměření – čtenářské, pěvecké, umělecké, sportovní; pořádaly různé aktivity – koncerty, plesy, přednášky a výlety.
4. Secese – umělecký sloh objevující se v devadesátých letech 19. století, bohatá zdobnost, neobvyklé barvy, plynule vlnící se křivka, netradiční materiály, časté rostlinné a květinové ornamenty; Impresionismus – druhá polovina 19. století, pocity, nálady, dojmy, neopakovatelnost okamžiku, krása přírody, krátké tahy štětce, jasné a zářivé barvy.

str. 93

1. a), c), d)
2. a) Povstání děkabristů; b) Německu a Itálii; c) upadat; d) válka Severu proti Jihu; e) Bachova; f) vyrovnání; g) druhé průmyslové revoluci.
3. a) Metternich; b) František Josef I.; c) A. Lincoln; d) královna Viktorie.
4. b), c), a), b), c).

str. 94

1. Kanada, Egypt, Súdán, Nigérie, jižní Afrika, Guinea, Omán, Indie, Malajsie, Austrálie, Nový Zéland.
1. Guinea, západní a střední Afrika, Madagaskar, Malajsie.
2. Eiffelova věž, Vítězný oblouk, muzeum Louver, zámek Versailles nedaleko Paříže.
2. Zřízení parlamentu a zavedení volebního práva.

str. 95

1. Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Makedonie, Černá Hora, Řecko, Srbsko, Chorvatsko, Slovinsko, Rumunsko.

str. 96

1. Alsasko a Lotrinsko odmítly nadvládu Pruska, měla na ně silný vliv Francie. Prusko zaútočilo na Francii a zvítězilo, získalo tak Alsasko a Lotrinsko a Francie musela platit velké válečné reparace. Roku 1871 pak bylo vyhlášeno německé císařství.

str. 97

1. Trojspolek – Německo, Rakousko-Uhersko, osmanská říše, Bulharsko; Trojdhoda – Francie, Rusko, Velká Británie, Itálie, USA, Japonsko, Belgie, Srbsko.

str. 99

1. Stanuly proti sobě dvě silné armády a ani jedna nedokázala prolomit frontu; vojáci si vybudovali síť zákopů, aby udrželi své pozice.
2. Při manévrovací válce dochází k větším územním ziskům/ztrátám, k pohybu vojska. Při zákopové válce nedochází k posunu, vojáci pouze drží své pozice.
1. 28. července 1914; atentát na rakouského následníka Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu.
2. Opakovací pušky, kulomety a dalekonosná děla, první tanky, bojové plyny, stíhací letadla, vzducholodě, ponorky.
3. Západní fronta – Německo proti Francii, Velké Británii (od roku 1917 USA); Východní fronta – Německo a Rakousko-Uhersko proti Rusku; Srbská fronta – Rakousko-Uhersko proti Srbsku; Italská fronta – Rakousko-Uhersko proti Itálii.

str. 100

1. Totalitní stát – politický systém vládnoucí neomezenou a nekontrolovanou mocí; emigrace – opuštění země původu, důvody emigrace – ekonomické a sociální, anebo politické, náboženské nebo jiné pronásledování.

1. Hlad, velké ztráty na životech ve válce, nespokojenost s válkou, hospodářská zaostalost.
2. Bolševici svrhli prozatímní vládu a chopili se moci, vznikl první komunistický stát s vládou jedné strany. Byla vyvražděna carská rodina, statkářská půda byla rozdělena rolníkům, továrny, doly a obchody byly zestátněny.

str. 101

1. 11. 11. 1918; Vítězné státy = státy Trojdohody: Velká Británie, Francie, USA a jejich spojenci, 1919–1920.
2. Rozpad habsburské monarchie – jednotlivé národy vyhlásily samostatnost.

str. 102

1. Amnestie – udělení milosti odsouzeným.
2. Africké státy, humanitární akce nejvýznamnějších organizací – např. Červený kříž.

str. 103

1. Odboj – hromadný odpor (organizovaná činnost) proti vládnoucí společnosti.
1. Se vstupem Rakouska-Uherska do války; Čeští vojáci bojovali v rakouské armádě, někteří odmítli bojovat proti Slovanům a přebíhali k nepříteli, kde tvořili legie.
2. Tomáš Garrigue Masaryk, Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik vytvořili v Paříži Československou národní radu, jejímž cílem bylo budovat zahraniční odboj. Podařilo se jim ustanovit první českou družinu v Rusku. Češi a Slováci bojující v legiích přispěli k tomu, že vítězné mocnosti podpořily vznik samostatného Československa.
3. V lednu 1918 byla přijata tzv. Tříkrálová deklarace – prohlášení požadující právo na sebeurčení národa. V létě roku 1918 uznala Francie a Velká Británie Československou národní radu jako základ budoucí vlády samostatného československého státu. Oficiálně byla Československá republika vyhlášena 28. 10. 1918.

str. 104

1. a) ano; b) ne – atentát na Františka Ferdinanda d'Este; c) ne – Mým národům! d) ne – bitva u Sarajeva nebyla.
2. Trojspolek: Německo, Rakousko-Uhersko, Itálie; Trojdohoda: Francie, Velká Británie, Rusko.
3. a) Srbský student, provedl sarajevský atentát; záminka – atentát na následníka rakouského trůnu v Sarajevu, příčiny – snaha Německa získat kolonie, ztráta prvenství Francie na evropském kontinentu.
b) Válka celosvětová s použitím nejmodernějších zbraní a techniky, nově se objevuje zákopová válka, obrovské ztráty na životech – 10 milionů.
c) Opakovací pušky, kulomety a dalekonosná děla, první tanky, bojové plyny, stíhací letadla, vzducholodě, ponorky.
d) Hospodářství a výroba podřízena potřebám války, vážné zásobování, chybí potraviny, uhlí, spotřební zboží, ženy musí nahradit muže v zemědělství, v továrnách, v kancelářích, v dopravě...
e) Německá neomezená ponorková válka; Spojeným státům vyhovovala neutralita; Díky tomu, že se na jejich území nebojovalo, mohly zásobovat Evropu (výrazné finanční zisky).
f) Oficiálně válka skončila roku 1919 podepsáním mírových smluv na konferenci ve Versailles.
4. Příčinou revolucí v Rusku v roce 1917 je totální zaostalost Ruska prohloubená válkou (hladem a ztrátami na životech). Výsledkem únorové revoluce je odstoupení cara, toho nahradila prozatímní vláda, která ale pokračovala ve válce. Toho využili bolševici a během říjnové revoluce svrhli prozatímní vládu a vytvořili 1. komunistický stát s vládou jedné strany. Byla vyvražděna carská rodina, statkářská půda byla rozdělena rolníkům, továrny, doly a obchody byly zestátněny. Po vystoupení Ruska z války přestala existovat východní fronta.
5. Trojspolek; legie; Trojdohody; Zborova (na Ukrajině); Rusku; samostatného T. G. Masaryk; E. Beneš; M. R. Štefánik; 28. října; 1918.

1. c); 2. d); 3. b); 4. a); 5. a); 6. c); 7. b); 8. c); 9. c); 10. a); 11. b); 12. b); 13. c); 14. a); 15. b); 16. a); 17. a); 18. a); 19. d); 20. c); 21. a); 22. b); 23. a); 24. c); 25. a); 26. a); 27. a); 28. c); 29. a); 30. c); 31. d); 32. b); 33. a); 34. c); 35. a); 36. c); 37. c); 38. b); 39. c); 40. b); 41. a); 42. a); 43. b); 44. b); 45. c); 46. c); 47. a); 48. a); 49. c); 50. d); 51. a); 52. d); 53. a); 54. c); 55. c); 56. b); 57. a); 58. b); 59. d).